

Úvod do uměnovědných studií

Co je estetická funkce?

Základní okruhy problémů

- krása jako objektivní vlastnost předmětů
- krása jako výsledek funkčního vztahu předmětu k lidským potřebám – funkce jako vztahová kvalita

Estetický postoj a funkce

- Klíčová slova:
  - „izolace“, „autonomie“, „samoučel“ u Mukařovského
  - „bezzájmové zalíbení“ u Kanta

Estetická funkce - Mukařovský

- 3 základní rysy estetické funkce:
  - Maximální upoutání pozornosti na daný předmět (*jeho vydělení, izolace z okolí*)
  - Libost (*bezúčelná, samoučelná*), kterou vyvolává
  - Schopnost (*autonomně, nezávisle*) suplovat funkce jiné, kterých předmět vývojem pozbyl

„izolace“ – „samoučel“ – „autonomie“

Estetická funkce - Mukařovský

- EF není reálná vlastnost předmětu, ale projevuje se pouze v jistém společenském kontextu
- EF se mění v čase, prostoru i podle sociálního útvaru
- Jan Mukařovský (1891-1975)
  - Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty (in: Studie I., Brno 2000)

Estetická autonomie

- tradiční pohled na umění v rámci uměnovědných disciplín
- Emancipace estetické funkce umění – vyvázání ze sociálních kontextů . Reflexe v období „zlomu v tradici“ (Gombrich)
- Immanuel Kant (1724-1804)
  - Kritika čistého rozumu (1781)
  - Kritika praktického rozumu (1785)
  - Kritika soudnosti (1790)

Estetický postoj – I. Kant

- Nezainteresovaná (nezaujatá) libost:
  - Účelnost
  - Vnímání krásna (svobodná hra)
  - Pocity libosti (nelibosti)

Estetický soud – I. Kant

- ES je nezávislý na rozumu
- ES je jedinečný, nelze jej zobecnit
- ES nehodnotí „věc samu“ ale její formu

Pravěké „jeskynní umění“

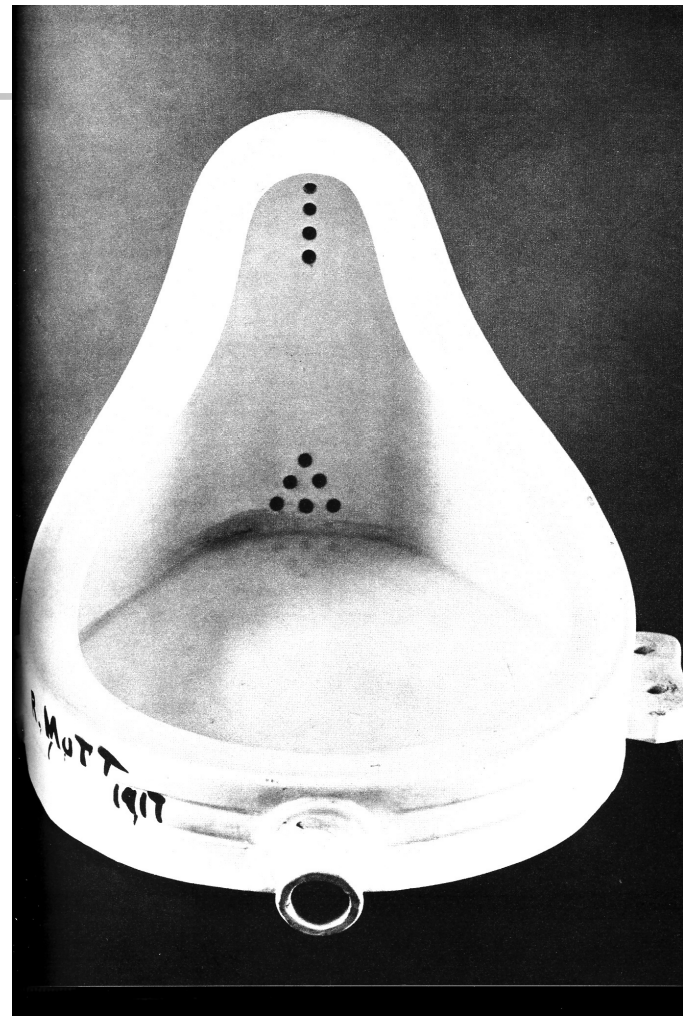

Fragment skalních maleb z
jeskyně Lascaux (Francie)

Ready-made

Marcel Duchamp, *Kolo z bicyklu*, 1913

Marcel Duchamp, *Fontána*, 1917

Estetická autonomie jako sociální funkce

- Friedrich Schiller (1759-1805)
  - Dopisy o estetické výchově lidstva (1795)
- estetická autonomie (svobodná hra) jako utopie či náhražka reálné svobody
- estetická autonomie tedy není projevem sociální bezfunkčnosti, nýbrž specifickou sociální funkcí

Exkurs: vznik koncertu a autonomní hudby

- estetická autonomie a vývoj koncertu jako klíčové instituce hudebního života, koncert jako korelát osamostatnění estetické funkce

Význam slova koncert

- *"Koncerty jsou ... schůzky a collegia musica"*
J. Mattheson: *Das Neu-Eröffnete Orchestre* (Hamburg 1713)
- *„Koncert, úmluva, společná porada, domluva... "*
J. H. Zedler: *Universal-Lexicon* (Halle und Leipzig 1733)
- *„Toto slovo má dva různé významy; 1) rozumí se jím vícehlasá [vollstimmige] hudba, kterou buď nechává nějaký regent pro zábavu svou a svého dvora provést svou kapelou, anebo taková hudba, která je prováděna pro publikum, takže každý příznivec umění [Liebhaber der Kunst] se může zúčastnit stejným právem za určité vstupné, a která je prováděna k tomu zvláště ustavenou [vereinigten] společností hudebních umělců [Tonkünstler] nebo diletantů".*
H. Ch. Koch: *Musiklexikon Frankfurt am Mein* 1802

Institucionální osamostatnění

-
- **Osamostatnění receptivní realizace esteticko-hudebního předmětu.**
  - **Osamostatnění produkční realizace**
  - **Časově-funkcionální osamostatnění hudebního provedení**, (*Abendmusik* v severoněmeckém chrámu, dvorní koncert).
  - **Institucionální samostatnost ad hoc**
  - **Strukturální, společenské zevšeobecnění koncertu**, jeho vývoj ke **koncertnímu životu** a jeho **dominance** nad ostatními formami provozování hudby.

Znaky koncertu

---

1. jde o hudební produkce **veřejně přístupné,**
2. **podnikatelsky organizované,**
3. při kterých dochází k prodeji **hudby jako zboží,**
4. **anonymnímu platícímu publiku,**
5. jehož vznik předpokládá **oddělení rolí interpretů a posluchačů,**
6. přičemž má tato produkce pevně stanovený **program.**